

Enheten för naturvård

Skillebyholm SE0110330

Bevarandeplan för Natura 2000-område

(enligt 17 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.)

Inledning

Bevarandeplanen är det dokument som beskriver vilka mål som ska uppnås i bevarandet av ett Natura 2000-område och som anger vilka bevarandeåtgärder som planeras. I bevarandeplanen beskrivs vilka förutsättningar som krävs för att de utpekade arterna och livsmiljöerna ska upprätthålla s.k. gynnsam bevarandestatus. Det har betydelse för tillämpningen av regelverket om Natura 2000-områden.

BEVARANDEPLANDatum
2017-06-12Beteckning
511-44919-2016

Namn	Skillebyholm	Areal	4,9 ha
Natura 2000-kod	SE0110330		
Kommun	Södertälje		
Bevarandeplan fastställd av Länsstyrelsen	2007-02-05		
Bevarandeplan reviderad av Länsstyrelsen	2017-06-12		
Områdestyp och status	SAC-område enligt art- och habitatdirektivet		
Ägarförhållanden	Privat		

Ingående livsmiljöer enligt art- och habitatdirektivet

Tabell 1. Livsmiljöer.

Livsmiljökod	Livsmiljöns namn	Areal (ha)	Andel (%)
6270	*Silikatgräsmarker	3,3	67
9070	Trädklädd betesmark	1,2	24

* Prioriterad livsmiljö – bevarandet bedöms ha hög prioritet inom EU.

Ingående arter enligt art- och habitatdirektivet

Natura 2000-arter är arter som finns upptagna i bilaga 2 till EU:s art- och habitatdirektiv och skyddas därmed av Natura 2000-reglerna. I denna bevarandeplan nämns andra arter än de som är skyddade av Natura 2000-reglerna. Dessa arter har inte samma lagliga skydd såsom eventuella Natura 2000-arter.

Tabell 2. Arter.

Artens kod	Svenskt namn	Vetenskapligt namn
Inga Natura 2000-arter finns rapporterade från området.		

Bevarandesyfte för Skillebyholm

Bevarandesyftet och beskrivningen av livsmiljöer nedan utgör den beskrivning som ska upprättas i enlighet med 17 § förordningen om områdesskydd m.m. (FOM). Tillsammans med bevarandemål och bevarandeåtgärder i denna plan utgör de underlag som visar hur myndigheterna behöver arbeta för att motsvara kraven i 16 § FOM.

BEVARANDEPLANDatum
2017-06-12Beteckning
511-44919-2016

Det övergripande syftet med Natura 2000-området är att bidra till att upprätthålla en gynnsam bevarandestatus för de i området utpekade livsmiljöerna.

Området har utpekats med grund i Ädelövskogsinventeringen 2001. Dess prioriterade livsmiljö är ekhage (9070). Fristående grova ekar finns också i silikatgräsmarken (6270). Området är i sig självt relativt litet men ligger i utkanten av en bygd med många gamla grova ekar, mestadels i halvöppna miljöer. Det ingår i den ansamling av värdefulla ekmiljöer som finns längs Södertörns kuster och längs Södertäljeviken. Västerut ligger liknande miljöer glest och de är generellt små med få träd, medan det mot öster, på Ledarön och norra Mörkö, finns ett flertal glesa, men nästan sammanflytande bestånd med många grova gamla ekar och även gott om ersättningsträd. I Skillebyholm finns ett 15-tal grova träd på en begränsad yta. Där finns ont om yngre ersättningsträd. I det näraliggande naturreservatet Yttereneby liksom tvärs över fjärden, på Ledarön, finns ekhagar med något yngre vidkroniga ekar som bör ge växter och djur på de grova gammelträden kontinuerlig tillgång på substrat på rimligt avstånd från Skillebyholm.

Prioriterade åtgärder för området är upprättande av någon typ av avtal eller miljöstödersättning, samt den skötsel som framgår av tabell 3. Se kursiverad text under rubriken ”Bevarandeåtgärder med tidsplan”.

Bevarandemål för Skillebyholm

*Silikatgräsmarker (6270) och Trädklädd betesmark (9070)

- Vegetationen ska vara välhävdad av bete och/eller slåtter, helst bete, varje år vid vegetationsperiodens slut så att ansamling av förna inte sker.
- Igenväxningsvegetation förekommer inte eller endast i begränsad omfattning. Buskar som är lämpliga att utgöra skydd för naturlig ekföryngring kvarlämnas och betraktas inte som igenväxning.
- Marken ska vara opåverkad av konstgödsling och stödutfodring, kalkning, dikning, insådd av för livsmiljön främmande arter.
- Det ska finnas rikligt med gamla träd.
- Det ska finnas grov död ved och mulmträd.
- I den betade skogen ska finnas gläntor där solljus når fältskiktet, vilket är en förutsättning för en hävdgynnad flora.
- De för livsmiljöerna typiska arterna, till exempel låsbräken och kattfot, ska finnas i livskraftiga bestånd.

Beskrivning av området

Gården Skillebyholm ligger 8 km utanför Järna i ett landskap som präglas av den sörmländska skärgården. Gården och dess trädgård anlades på 1920-talet. Skillebyholm omfattar åker, trädgård, hagmark och skog.

BEVARANDEPLAN**Datum**
2017-06-12**Beteckning**
511-44919-2016

Sedan 1974 drivs gården som kursgård i biodynamisk odling och näringsfrågor. På Skillebyholm arrangeras också olika konferenser, liksom kortare kurser och studiebesök.

Det aktuella Natura 2000-området har karaktär av en ekhage som sträcker sig ner till en vik av Östersjön. Området omges av vatten, lövdungar samt åkermark. I nordvästra delen av området finns en bevattningsdamm som successivt har utökats, senast i slutet av 1990-talet. Landskapselement i hagen är odlingsrösen, åkerterrasser samt en brukningsväg som leder ner till Östersjön. I hagens västra kant finns ett torn i betong uppfört i syfte att fungera som stativ (sockel) för stjärnkikare (Astronomiskt observatorium). Vid stranden, utanför Natura 2000 området, finns en pir som planeras att förlängas när lämpliga massor blir tillgängliga. Bygglov/strandskyddsdispens finns (enligt markägaren).

Norra delen består till övervägande del av en relativt öppen ekhagmark med frisk markvegetation. Här är trädsiktet sparsamt och utgörs av ek och några björkar. Inom området finns också en f.d. åkermark som är helt öppen till sin karaktär. Ned mot Östersjön består hagen av betad skog (delområde 3) och här dominerar gran, tall, björk, ek, hassel, vildapel, rönn, asp. Här finns några spärrgreniga ekar. Inom delområde 1 förekommer på frisk gräsmark flera hävdgynnade växter som t.ex. knägräs, darrgräs, blåsuga, kattfot, solvända, jungfrulin, ljung (nedbetad), brudbröd. Kärlväxtfloran inom den skogsklädd delen (delområde 3) av hagen utgörs av vårbrodd, blåsuga, smultron, blåbär, gökärt, blodrot, gullviva, ärenpris.

Södra delen har under 2016 restaurerats efter flera år av ohävd och igenväxning med asp och björk. Artsammansättningen bland kärlväxter är ungefär densamma som i område 1. Här finns bl.a. slätterfibbla, käringtand, gulmåra, gökärt, blodrot. Örnbräken förekommer här med hög frekvens och kan ha gynnats av utebliven beteshävd. Fåglar som regelbundet förekommer i området är gröngöling, steglits, hämpling och gulsparv.

Beskrivning av livsmiljöer

***Silikatgräsmarker (6270)**

Hagmarken inom Skillebyholm har i tidigare skede nyttjats som åker- och betesmark. Naturbetesmarken har i sin helhet en artrik vegetation av hävdgynnade kärlväxter. De gamla björkarna och ekarna i den öppna delen ger området en speciell hagmarkskaraktär vilket bidrar till att höja bevarandevärdet. Hävden har periodvis varit måttlig.

BEVARANDEPLAN

Datum
2017-06-12

Beteckning
511-44919-2016

Inventering 2015: Norra delen

Hage som betas av får. Floran består främst av gräs med inslag av örter. Mot kanterna av hagen är vegetationen högre, med fläckvis förekomst av brännässlor och andra negativa arter.

Södra delen:

Hage som bär spår av bete från tidigare år men som varit ohävdad en tid. Det finns spår av markstörning, som troligen härrör från vildsvin. Naturen varierar mellan lundartad och blåbärsbarrskog. I de lundartade delarna av sluttningarna är igenväxningen stark, främst med buskar. Oklart varför detta område klassats som artrik silikatgräsmark, det kan möjligen klassas som trädklädd betesmark men typiska arter och bete saknas.

Trädklädd betesmark (9070)

Området har ett tätt trädskikt av björk, ek, rönn, gran och tall. De grova lövträden är speciellt värdefulla eftersom träden i regel är artrika vad gäller lavar, svampar och insekter. Fältskiktet hör till de vegetationstyper som återfinns hos övriga betes- och slåttermarkstyper. I fältskiktet märks ofta örter såsom gökärt, ängsvädd, stor blåklocka, skogsnäva, skogsklöver och smalgröe.

Hotbild – vad kan påverka Natura 2000-området negativt

En komplett lista är inte möjlig att upprätta. Här listas ett urval hot som i det här området bedömts mest relevanta.

*Silikatgräsmarker (6270)

- Upphörd hävd.
- För lågt betetryck som leder till igenväxning av träd och buskar samt att arter som piprör och örnbräken ökar i omfattning.
- Markexploatering. Gräsmarken kan förstöras genom utfyllnad, vägdragningar.
- Stödutfodring och vinterbete
- Uppläggande av jordmassor.
- Kväveläckage från angränsande marker.
- Uppodling och invallningar.
- Bevattningsdammen bör inte öka nämnvärt i omfattning.

Trädklädd betesmark (9070)

- Upphörd hävd.
- För lågt betetryck som leder till igenväxning med träd och buskar.

BEVARANDEPLAN

Datum
2017-06-12

Beteckning
511-44919-2016

- Brist på regeneration av gamla vidkroniga träd, måste bedömas i alla åldersklasser.
- Avverkning av äldre lövträd.
- Stödutfodring och vinterbete.
- Gödsling och kväveläckage från angränsande marker.
- Hästar kan ibland gnaga på träd så att de dör eller epifytfloran skadas.
- Ökat gränslag i lövträdsbärande hagmarker.
- Ändrat lokalklimat med endera minskande solexponering (igenväxning) eller ökad vindexponering (utglesning på fel ställen) gör lokalklimatet kallare till förfång för insektslivet samt kallare och torrare till förfång för lavfloran.
- Exploatering med bebyggelse, vägdragningar, schaktning, tippning och utfyllnader m.m.
- Bortstädning av grov död ved.

Bevarandeåtgärder med tidsplan

Gällande regler

Enligt 7 kap 28 a § miljöbalken (MB) krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön eller störa utpekade arter i ett Natura 2000-område som har förtecknats enligt 7 kap 27 § MB. Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändig för skötseln och förvaltningen av området. Alla Sveriges Natura 2000-områden utgör dessutom riksintressen (enligt 4 kap MB), vilka ska beaktas vid prövning av ärenden och planläggning.

Strandskydd gäller enligt 7 kap 13-18 §§ MB inom delar av Natura 2000-området. Inom strandskyddat område är viss typ av exploatering förbjuden, t.ex. uppförande av ny byggnad. Undantag från förbudet gäller t.ex. byggnader som behövs för de areella näringarna och som måste finnas inom strandskyddat område.

Delar av området planeras ingå i ett åtagande om miljöersättning för skötsel av betesmarker och slätterängar med särskilda värden. I den delen gäller de skötselvillkor som står i åtagandeplanen.

Behov av ytterligare reglering

För att säkerställa gynnsam bevarandestatus behöver åtagandet om miljöersättning fastställas. Avtal eller miljöersättning behövs också för resterande delar för att säkra att hela det hävdberoende Natura 2000-området betas.

BEVARANDEPLAN

Datum
2017-06-12Beteckning
511-44919-2016

Tabell 3. Förslag till skötselåtgärder som komplement till vad som gäller i åtagandeplan för Skillebyholm. Åtgärder i kursiv är prioriterade.

Livsmiljö/art	Åtgärd	Tidsplan
Hela området	<i>Bete och/eller slåtter, helst bete med tidigt betespåsläpp, gärna kring 1 maj. Gärna sam- eller växelbete med får och nötkreatur.</i> <i>Slyuppslag efter restaurering 2016 och ohävdsvvegetation som exempelvis örnbräken ska röjas. Örnbräken slås av med röjsnöre under sensommaren.</i>	Årligen. Årligen så länge behov finns.

Bevarandetillstånd i dag

Tabell 4. Bevarandetillstånd hos ingående livsmiljöer.

Livsmiljö/art	Bevarandetillstånd
*Silikatgräsmarker (6270)	Norra delen: Gynnsamt. Södra delen: På väg att bli gynnsamt efter restaurering och återupptaget bete 2016.
Trädklädd betesmark (9070)	På väg att bli gynnsamt efter restaurering och återupptaget bete 2016.

Inventeringar i området och andra referenser

Länsstyrelsen i Stockholms län ,1993:Äng och hage, del 2.

Södertälje kommun, 1997: Ängs- och hagmarksregister.

Länsstyrelsen i Stockholms län. 2015: *Förslag till åtagandeplan för AB2303.*

BEVARANDEPLANDatum
2017-06-12Beteckning
511-44919-2016**Karta**

Livsmiljöernas sifferkoder i kartan och dokumentet är korrekta liksom namnen i dokumentet. Livsmiljöernas namn i kartan kan dock vara felaktiga.

